

Vibbhantabhikkhu-vatthu
Egy vándorútról letért szerzetessel kapcsolatban...
A *Dhammapada* 344. versének kommentárja

Metzger Máté fordítása és magyarázatai
Vezetőtanár: Körtvélyesi Tibor

A Magasztos, miközben a Bambuszligetben időzött, ezt az „Aki vágytalanná vált” címmel illetett tanítást egy vándorútról letért szerzetessel kapcsolatban fejtette ki.

Volt egyszer egy szerzetes, aki miután Mahākassapa tanítványává lett és elérte a négy meditatív elmélyedést, az aranyműves anyai nagybátyjának házában egy kifogásolható érzéki tárgyat pillantott meg, ami megkötötte a tudatát, és ezért ő a vándorútról letért.

Mivel lusta természetű volt, és nem akart dolgozni, az emberek hamarosan kitétek otthonról. Rossz társaságba keveredett, ezért tolvajlásból tartotta fenn magát, és így tengette életét. Egy napon aztán elfogták, kezeit szorosan a háta mögé kötözték, és a kivégzőhelyre vezették, miközben minden útkereszteződésben ostorral korbácsolták.

Amikor Mahākassapa alamizsnagyűjtő útjára indult, meglátta, ahogy őt éppen kivezetik a déli kapun. Lazított a béklyóin, és így szólt hozzá: „Idézd fel a meditációs tárgyat, amelyet korábban már gyakoroltál!”

E tanács hatására visszanyerte éberségét, és újra belépett a negyedik elmélyedésbe. Ekkor őrei azért, hogy végezzenek vele, a kivégzőhelyre vezették és karóra emelték. Ám ő nem félt, és nem rendült meg.

Az ott álló emberek látták, hogy bár minden irányból fegyvereket – kardokat, lándzsákat, dárdákat – szegeznek rá, ő mégsem remeg, és ámulatba estek: „Nézzétek ezt az embert! Több száz fegyveres között sem retteg, meg sem rezzen. Mily csoda!” Csodálkozásukban nagy ricsajt csaptak, majd jelentették az esetet a királynak.

A király, hallva a történetekről, megparancsolta: „Engedjétek szabadon!”

Elmentek a Magasztoshoz is, és beszámoltak neki a történetekről. A Magasztos kiterjesztette fényét, és miközben tanítást adott neki, elmondta ezt a verset:

344. vers

*A vágytalan, ki a ligetnek szenteli életét,
ugyan a vágyaitól „szabad”, de a vágyak ligetébe beszalad;*

Ezt az embert itt lássátok:

„Szabad”, de a kötelékek közé rohan.

Miután e tanítást meghallotta, ő ott, a királyi örök gyűrűjében, a karó hegyén ülve elmélkedni kezdett a jelenségek keletkezésén és elmúlásán. Felidézte a létezés három jellemzőjét, feltárta az összetett jelenségek természetét és elérte a folyamhozérkezés gyümölcsét. Megtapasztalta a megvalósítás boldogságát, és a levegőbe emelkedett, az égen át a Magasztos elé járult, köszöntötte őt, és ott, a királyi gyülekezet közepette elérte az arhatságot.

Magyarázatok

A vers értelmezésének kulcsa a *nibbanatho* és a *vanamutto* kifejezésekben rejlik.

A *nibbanatho* („vágytalan”) jelentése

A történet kontextusában ez egyszerre jelenthet egy meditatív úton elért, relatív (ideiglenes) vágymentességet, vagy egy természetes, még gyermeki állapotot: a fiatal szerzetes még nemi érése előtt lett Mahákasszapa tanítványa. A „vágytalanság” egyik értelemben sem jelent valódi (abszolút) megszabadulást, hanem egyszerűen csak a vágyak, vagy azok tárgyának aktuális hiányából fakadó állapot.

A *vana* kettős jelentése

A páli *vana* szó egyszerre jelent:

1. erdőt/ligetet: a szerzetesi élet színterét (*vanādhimutto* = az erdei/szerzetesi életnek szentelt)
2. vágyat/szenvedélyt: metaforikusan a vágyak bozótját, sűrűjét

A vers játszik ezzel a kettős jelentéssel: az első sorban a *vanādhimutto* a szerzetesi életre utal (pozitív értelem), míg a második sorban a *vana* már a vágyak erdejét/bozótját jelenti (negatív értelem).

A *vanamutto* („a vágyaktól megszabadult”) iróniája

A szerzetes magas meditatív állapotokat ért el, így közel járt ahhoz, hogy elérje a végső értelemben vett (abszolút) megszabadulást. Ám az általa elért, relatív „megszabadulás” nem volt valódi, mert: (1) a vágy tárgya (még) nem volt jelen az életében; (2) a *jhānák* által elért „megszabadulás” csak a vágyak ideiglenes „felfüggesztését” jelenti, nem végleges megszabadulást; (3) nem küzdött meg a vágyakkal, mert azok még fel sem ébredtek benne.

Amikor aztán meglátott egy „nem megfelelő érzéki tárgyat” (*visabhāgārammaṇa*) (feltehetően egy nőt vagy erotikus ábrázolást), a lappangó vágy azonnal felébredt, ezért a fiú elhagyta a szerzetesi életet.

A történet tanulságai

1. A *jhānák* nem jelentenek végleges megszabadulást. A négy *jhāna* elérése hatalmas eredmény, de önmagában nem garantálja a vágyak végleges legyőzését. A *jhānák* ideiglenesen „felfüggesztik” (*vikkhambhana-pahāna*) a vágyakat, de nem gyökerestül irtják ki (*samuccheda-pahāna*) őket, ha a gyakorló „megreked” a *jhānák* gyakorlásánál. A szöveg viszont azt is hangsúlyozza, hogy a négy *jhāna* helyes gyakorlása a belátás (*vipassanā*) alapjává válik, és a gyakorlás folytatásával végül elvezethet a vágyak gyökeres megszüntetéséhez, vagyis a megszabaduláshoz.

2. A vágy diszpozicionális természete. A vágy (*taṇhā*) rejtve maradhat, amíg nincs jelen a megfelelő tárgy vagy körülmény. Aki nem találkozott a vágy tárgyával, könnyen azt hiheti, hogy már mentes tőle.

3. A gyermekkorban történő szerzetessé avatás problémája. A történet értelmezhető úgy is, hogy túl fiatalon, a szexuális érés előtt szerzetessé válás a céllal ellentétes eredményre vezethet. Az ilyen személy nem győzte le a vágyakat, hanem egyszerűen még csak nem találkozott velük.

4. A végső megvalósítás lehetősége. A történet végkimenetele mégis pozitív: a szerzetes a kivégzés pillanatában, Mahākassapa tanácsára visszatér a meditációhoz, és végül eléri az arhatságot. Ez azt mutatja, hogy a korábbi gyakorlás nem volt hiábavaló, megfelelő körülmények között aktiválható.

A 344. Dhammapada vers műfordításai:

Fórizs: <https://a-buddha-ujja.hu/dhp-24-vagga/hu/forizs-laszlo>

-> 344.

Van, akiből hiányzik a kéjsóvárság, mégis a vágyak vonzásába kerül; s ő, a vágyaktól megszabadult, rohan a vágyak sűrűjébe. Nézzétek ezt az embert, aki bár szabad volt, mégis visszaroohan a rabságba!.

Vekerdi: <https://a-buddha-ujja.hu/dhp-24-vagga/hu/vekerdi-jozsef>

-> 344.

Aki vágytól szabadul, s új vágyra gyúl:
a bozótból kikerülve vadonba fut.
Nézzétek, e férfi mit művel:
szabadult börtönből, s visszaszalad.